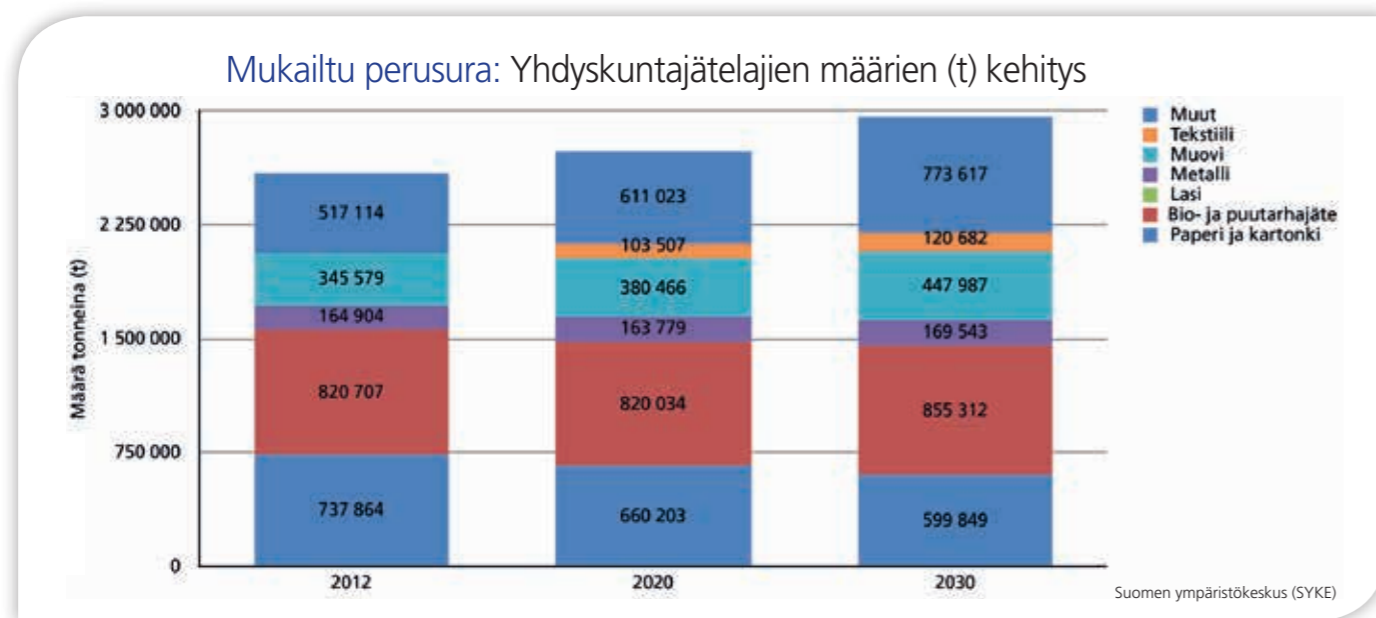

Ennakoarvio: Jätteen määrä kääntyy laskuun

Suomen kokonaisjättemäärät vähenevät lähitulevaisuudessa, vaikka yhdyskuntajätteen määrä kasvaakin hieman, arvioi Suomen ympäristökeskus. Yhdyskuntajätteen koostumus muuttuu muovipainotteisemmaksi, mikä hankaloittaa kierrätystä.

■ HANNA SALMENPERÄ, ERIKOISSUUNNITTELIJA, SUOMEN YMPÄRISTÖKESKUS

Suomen kokonaisjättemäärät tulevat väheneämään lähitulevaisuudessa.

Näin arvioi Suomen ympäristökeskus (SYKE), joka selvitti ympäristöministeriön rahoittamana valtakunnallisen jättesuunnitelman (Valtsu) taustaksi Suomen jättemäärien kehitystä ja siihen vaikuttavia tekijöitä. Tavoitteena oli identifioida jätevirtoja, joihin tulevassa Valtsussa tulisi keskittyä sekä tuottaa tietoa keinoista saavuttaa jätteille asetettuja tavoitteita.

Ennakoarvion mukaan talouden heikko kehitys heijastuu jättemääriin.

Kaivannaistuotannon jättemäärät pysyvätkin nykytasolla tai vähenevät. Suomen ympäristökeskus arvioi mm. Metlan tietojen pohjalta, että tehdasteollisuuden suurten jätteen tuottajien, kuten massa- ja paperiteollisuuden tuotanto laskee runsaan kolmanneksen ja puutuoteteollisuuden vajaan viidenneksen vuoteen 2020. Metalliliiton ja Rakennusteollisuuden arvioiden pohjalta SYKE odottaa samankaltaista vähenevää kehitystä myös metalli- ja rakennusteollisuudessa. Myös maarakentamisen volyymit ovat pienentyneet sekä näkyvät heikentyneet. Ainoastaan korjausrakentamisessa on ollut nähtävissä kasvua.

Jätevolyymin ja niiden kehityksen lisäksi hyödyntämispotentiaali ja elinkaarinäkökulma osoittavat keskeisiä jätevirtoja. Tehdasteollisuuden jätteistä hyödynnetään valtaosa. Kaatopaikalle sijoitettiin sellaisia jätteitä, joiden hyödyntäminen on haasteellista. Tehdasteollisuuden hyödyntäminen on pääosin energiana hyödyntämistä. Potentiaalia materiaalina hyödyntämiseen on vielä monissa jätevirroissa. Sähkö- ja elektroniikkateollisuuden arvokkaiden materiaalien kierrätysaste on hyvin alhainen.

Materiaalivirtoja ja materiaalihokkuutta arvioineet tutkijat ovat todenneet, että talonrakentaminen on avainsektori tarkasteltaessa resurssien käytön kannalta keskeisiä toimialoja. Myös rakentamisen ja koko hankintaketjun elinkaaren aikana muodostuva jätteen määrä on huomattava.

Suomen ympäristökeskuksen laatiman ennusteen mukaan yhdyskuntajättemäärä kasvaa maltillisesti talouskasvua seurailleen osoittaen kuitenkin lievää suhteellista irtikytkentää talouskasvusta.

Ennusteen mukaan yhdyskuntajättemäärä vuonna 2020 olisi 2,8 miljoonaa tonnia. Vuonna 2030 se olisi 3,0 miljoonaa tonnia.

Selvitetyt yhdyskuntajätteen koostumuksen perusteella paperi- ja kartonki, biojäte sekä muovit ovat ne keskeiset jätteet, joihin jättesuunnitelman toimenpiteet tulee kohdistaa kierrätyksen lisäämiseksi. Yhdyskuntajätteen koostumusennusteen mukaiset muutokset jätelajitehtävissä määrissä eivät vaikuta tähän päätelmään.

Koostumusennusteen mukaan paperin osuus yhdyskuntajätteessä vähenee merkittävästi. Kartonkipakkauksien osuus sen sijaan kasvaa lievästi.

Biojätteen osuus on vähenevä, vaikka osuus pysyy jatkossakin suurimpana yksittäisenä jätelajina.

Sen sijaan muovin, tekstiilin ja muiden jätteiden (mm. SER, puu) osuus tulee lisääntymään.

Koostumuksessa tapahtuvilla muutoksilla saattaa olla jonkin verran merkitystä kierrätyksen kannalta. Paperille on olemassa hyvä keräysjärjestelmä, mutta paperin määrän vähentyessä kierrätysasteen saavuttaminen vaikeutuu.

Samalla jätemuovien määrän kasvaessa maamme tarvitaan kokonaan uusi keräys- ja kierrätysjärjestelmä.

”Ei päästä 70 prosentin kierrätysasteeseen”

Jättemäärien tulevan kehityksen mallintaminen palvelee jätehuollon suunnittelua ja päätöksentekoa. Ennakoinnin tarve korostuu myös jätehuollon investointeja suunniteltaessa.

Jätelainsäädäntöön ja tavoitteisiin on luvassa muutoksia EU:n kiertotalouslinjausten myötä. Erityisesti jätteen synnyn ehkäisyyn sekä kierrätyksen lisäämiseen odotetaan uudistuksia.

Syke arvioi yhdyskuntajätteen kierrätysasteen nostamista sekä kierrätystavoitteiden saavutettavuutta kysymällä näkemyksiä jätehuollon asiantuntijoilta.

Asiantuntijat olivat yhtä mieltä siitä, että yhdyskuntajätteen kierrätysasteen nostaminen 50 prosenttiin vuoteen 2020 on mahdollista saavuttaa. Sen sijaan asiantuntijat eivät pitäneet mahdollisena 70 prosentin kierrätysasteen saavuttamista vuoteen 2030 mennessä.

Asiantuntijoiden mielestä keskeisimpiä keinoja lisätä kierrätysastetta ovat erilaiset pakotteet, kierrätysteknologian kehitys ja uudet lajittelulaitokset, tuotesuunnittelu kierrätystä tukeväksi, sekajätteen käsittelyhinnan

Jättemäärien ennakointi on epävarmaa

Jättemäärien ennustamiseen ei ole olemassa yhtä yleisesti käytettyä menetelmää. Kokonaisjättemäärien ennakoinniseksi Suomen ympäristökeskus tarkasteli eri toimialojen tulevaisuuden näkymiä niin tuotannon volyymin kehityksen kuin jätettä vähentävien teknologioiden uudistumisen osalta.

Tilastot osoittavat jättemäärien seuraavan taloudellista kehitystä. Hyvinä taloudellisina vuosina jättemäärät kasvavat ja heikkoina puolestaan vähenevät. Yhdyskunta- ja erityisesti kotitalousjättemäärien mallinnusta on tehty eri menetelmin jo pitkään. Yhdyskuntajättemäärien ennustamisessa käytettiin ympäristövaikutusten ennustamiseen kehitettyä IPAT-mallia.

Ennusteita hyödynnettäessä on muistettava, että niihin sisältyy suuri joukko oletuksia, joiden toteutuminen on epävarmaa.

Määrien ennakoinnin lisäksi keskeisten toimialojen ja jätevirtojen määrittely on tärkeää jäteongelmien ratkaisussa. Suuret jättemassat syntyvät mineraalien kaivussa ja maarakentamisessa. Näiden jätteiden hyödyntäminen on tärkeää, mutta jättemäärien lisäksi on muitakin näkökulmia. Jätteen hyödyntämispotentiaali sekä elinkaariajatteluun perustuva materiaalivirtojen tarkastelu laajentavat perspektiiviä. ■

merkittävä korotus, energijätteen keräyksen kieltäminen, korkeatasoinen kierrätys, laskentamenetelmien yhdenmukaistaminen EU:ssa, jätehuollon vastuiden uudelleenmäärittely, markkinoiden luominen kierrätettävälle materiaaleille, teollisuuden innovaatiot ja jättemateriaalien tuotteistaminen. ■

Lisätietoa hankkeesta: <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/155189>
Artikkelin lähteenä käytettyjen dokumenttien lista löytyy Uusiouutisten nettisivuilta.

